

יולי 2023

עמדת פורום ההייטק למען ישראל בנושא חקיקה "ביטול עילת הסבירות"

החקיקה העומדת על הפרק בועדת חוקה, חוק ומשפט, בעלת השפעה ישירה על הכלכלה הישראלית ועל הסביבה המשפטית בה פועלת תעשיית ההייטק.

מדובר בביטול עילת הסבירות על פעולות רשויות השלטון. בנוסח זהה ללזה שהוצג בינואר השנה. משמעותו של תיקון זה צמצום משמעותי, עד כדי ביטול, של הבקרה השיפוטית על פעולות לא סבירות באופן קיצוני של רשויות שלטוניות. יתרה מזאת, המשמעות היא ביטול דה פקטו של החובה של נבחרי ציבור לקבל החלטות תוך שיקול דעת מלא, מקצועי, הוגן, ואחראי.

האיום בביטול עילת הסבירות הפך למציאות דה פקטו, ומשפיע באופן שלילי על ההייטק בישראל בשלושה מישורים עיקריים:

עצירת השקעות של משקיעים זרים בחברות וכן בקרנות השקעה ישראליות, ירידה בקצב פתיחת חברות מקומיות, היפוכי שרוול של חברות ישראליות, ובמקביל רישום חברות חדשות בחו"ל.

המשמעות היא פגיעה אנושה בכלכלה הישראלית, וכפועל יוצא בחברה הישראלית.

להלן פירוט ההשלכות:

א. עצירת השקעות:

בדוח שפרסמה לאחרונה הרשות לחדשנות נכתב "בעשור האחרון גדלה מרכזיות ענף ההיי-טק בכלכלה הישראלית". עוד קודם לכן נתפס ההיי-טק כ"קטר של המשק הישראלי", אך ניתוח נתוני העשור האחרון מראה כיצד צמח הענף בקצב מואץ, בפרט במחצית השנייה של עשור זה. הצמיחה המואצת הפכה את ההיי-טק לענף עם התוצר הגדול והצומח ביותר במשק, האחראי לחלק הגדול ביותר בייצוא מישראל, עם הצמיחה המהירה ביותר במספר העובדות והעובדים בו ועם העלייה המהירה ביותר בקצב עליית השכר".

הדוח מוסיף ומפרט: "בשנת 2022, ענף ההייטק הישראלי היה אחראי ל-48.3% מסך הייצוא מישראל, והסתכם ב-71 מיליארד דולרים. לאורך העשור האחרון, ייצוא ההייטק מישראל גדל ב-107% - יותר מפי שניים. הצמיחה נבעה, כמעט כולה, מהגידול בייצוא שירותי הייטק, הכוללים בין היתר שירותי תוכנה."

להייטק הישראלי תלות מוחלטת במשקיעים זרים. למעלה מ-80% מההשקעות מגיעות מקרנות זרות. לביטול הבקרה על פעולות לא סבירות של הממשלה, השפעה מרחיקת לכת על משקיעים בישראל ומחוץ לה.

לצורך החלטה על השקעות ועל שיתופי פעולה, ההייטק העולמי, כמו כל מערכת עסקית, מתבסס על חיזוי עתידי של הסביבה העסקית בה הוא פועל. לשם כך נדרשת סביבה עסקית ללא שחיתות ועם מערכת משפט עצמאית וחזקה הנשענת על:

1. בהירות מלאה לגבי אופי הסביבה העסקית.
2. ודאות שלא יהיו שינויים מהותיים בסביבה העסקית.
3. שמירה על דיני חוזים, קניין רוחני, וסביבה רגולטורית אשר תבטיח כיבוד הסכמים לרבות ביקורת שיפוטית על שינויים בתחומים לעיל.

לכן, כל החלשה של מערכת המשפט, בין אם דרך פסקת התגברות, פגיעה בעילת הסבירות או שינוי הוועדה לבחירת שופטים, פוגעת ביכולת של ההייטק הישראלי (א) לקבל השקעות, (ב) לצמוח ו-(ג) להמשיך לקיים את מערכת היחסים הבינלאומית שעליו הוא מבוסס. ההיסטוריה מלמדת כי משקיעים מדירים רגליהם ממדינות בהן אין את המרכיבים הללו.

עלינו לזכור כי המשקיעים הזרים מעורים מאוד במה שקורה בישראל והם לא ישקיעו במדינה שלא תהיה בה בקרה ראויה על פעולות הממשלה שיש בהן חוסר סבירות קיצוני. ולראיה הירידה המתמשכת בהשקעות זרות.

כבר היום ניתן לראות את התוצאות ההרסניות של מהלכי החקיקה בשטח.

1. דו"ח של פירמת עוה"ד גורניצקי GNY וחברת המחקר IVC שפורסם בימים אלו, מצביע על צניחה של 90% בהשקעות ראשוניות של קרנות בהייטק, וכי עשר הקרנות הפעילות ביותר בהייטק הישראלי ביצעו רק שלוש השקעות ראשוניות ברבעון הראשון של שנת 2023, לעומת 30 השקעות ברבעון המקביל.

2. מנתוני חברת המחקר SNPI עולה כי חברות ההייטק הישראליות גייסו במחצית הראשונה של 2023 3.7 מיליארד דולר - הסכום הנמוך ביותר מ-2018. מדובר בירידה של 31% מהמחצית הקודמת ושל 68% מהתקופה המקבילה אשתקד. ההשקעות בסטארט-אפים ישראליים ברבעון השני עמדו על 1.7 מיליארד דולר. גם סכום זה הוא הנמוך ביותר מ-2018 ומשקף ירידה של 68% ביחס לאשתקד. זאת, בעוד בארה"ב ואירופה נרשמה לראשונה עלייה של 15% ו-34% בהתאמה בגיוסים.

3. חמור מכך, מספר החברות החדשות שגייסו כסף ברבעון השני של 2023 ירד ל-103 חברות בלבד (לעומת 250 בתקופה המקבילה אשתקד), הנתון הנמוך ביותר משנת 2014.

4. כתוצאה מלחץ מהמשקיעים הזרים, 80% מהחברות החדשות שהתאגדו ברבעון הראשון של השנה, התאגדו מחוץ לישראל.

5. חברות צעירות שהוקמו בשנים האחרונות לא מצליחות לגייס סבבים נוספים והן על סף סגירה (אנחנו צפויים לראות גל של קריסת חברות וסבבי פיטורים).

ב. הקמת חברות חדשות בחו"ל והיפוך שרוול:

אחת המגמות הבולטות בעשור האחרון היא קצב הצמיחה המהיר של מספר המועסקים והמועסקות בענף ההייטק, ובייחוד בהשוואה ליתר ענפי המשק. בתוך עשור, ההייטק התבסס כענף הצומח ביותר במונחי מועסקים מבין ענפי המגזר הפרטי במשק בישראל ולאחד הגדולים שבהם. זאת ועוד, מניתוח שביצעה רשות החדשנות עולה כי חברות תוכנה מעסיקות בממוצע 2.55 עובדים בתפקידים לא-טכנולוגיים, על כל עובד או עובדת בתפקיד טכנולוגי כמו הנדסה ופיתוח. כלומר, לחברות אלה יש תרומה חשובה לתעסוקה של עובדים בשכר ופריזון גבוהים לא רק בתפקידים טכנולוגיים. חברות אלה מהוות עוגן משמעותי של ההייטק הישראלי, ותרומתן לכלכלה גבוהה.

רישום חברות בחו"ל (או היפוך שרוול), הופך להיות תנאי שכיח לקבלת השקעה מגופים זרים, ולכך השפעה שלילית בשני מישורים עיקריים:

1. הקטנת חבות המס של החברות למדינת ישראל. עניין משמעותי במיוחד בעת מכירה (אקזיט) אבל גם בשוטף.
2. עם השינוי במבנה המשפטי מגיע גם שינוי בפיזור ההון האנושי של החברה, כאשר ההנהלה והצוות המסחרי עוברים במהרה למדינה הזרה. המשמעות אובדן מקומות עבודה ובריחת מוחות מישראל. בנוסף, חברות שהתאגדו בחו"ל, נוטות גם לגייס אנשי פיתוח במקומות אחרים בעולם בהם עלות מפתחים נמוכה יותר. לכל האמור לעיל השפעה, כמובן, גם על הכנסה ממסי הכנסה.

בנוסף, חרף הצורך לשלב ציבורים נוספים בתעשיית ההייטק, בין אם במקצועות הליבה (כגון הנדסה) ובין אם במקצועות המשלימים (מערכות מידע, דאטה, אנליסטים, שיווק, פיננסיים, ניהול), הרי שכוח בלתי מוגבל בידי המשטר, מעודד התנהלות סקטוריאלית, ועלול להטות את קבלת ההחלטות והתקציבים המיועדים לעידוד השקעות ביצירת תשתיות מתאימות במערכת החינוך

והאוניברסיטאות, להפניית תקציבים ל"טובת" סקטורים ספציפיים (כפי שכבר הוכח בתקציב 2023-2024).

ערעור יסודות הדמוקרטיה, יפגע באופן ישיר בערכים שהם קריטיים לתעשיית ההייטק, כדוגמת יזמות וחשיבה יצירתית. במדינות בהן המשטרים בעלי כוח בלתי מוגבל, ואין פיקוח על מנגנוני השלטון, יש עליה ב"מינויים מטעם", והתפתחותה של סביבה שלא רק שאינה מקדמת מצוינות ותחרותיות אלא פוגעת ישירות ביצירתיות. כך למשל, נודע כי שר החינוך יואב קיש מתכוון לבטל את תכנית "לתת חמש" - התכנית הלאומית לחיזוק ועידוד לימודי המתמטיקה ברמת 5 יחידות. תוכנית שכבר הוכיחה את השפעתה המטיבה עם גידול ברור במספר התלמידים שמסיימים בגרות ב 5 יחידות לימוד במתמטיקה. שינוי זה עלול לפגוע בצורה אנושה ביכולת לשלב ילדי פריפריה בהייטק ולפגוע בניוד חברתי וצמיחה מכלילה.

הפגיעה בענף ההייטק היא הרסנית לכלכלה הישראלית. ירידה בהכנסות המדינה, פגיעה בשירותים לאזרחים, עליית מחירים, התייקרות הלוואות ומשכנתאות, אובדן מקומות עבודה, אובדן הון אנושי, וקצרה היריעה מלפרט את כל הנזקים שכבר עכשיו נצברים מיום ליום.

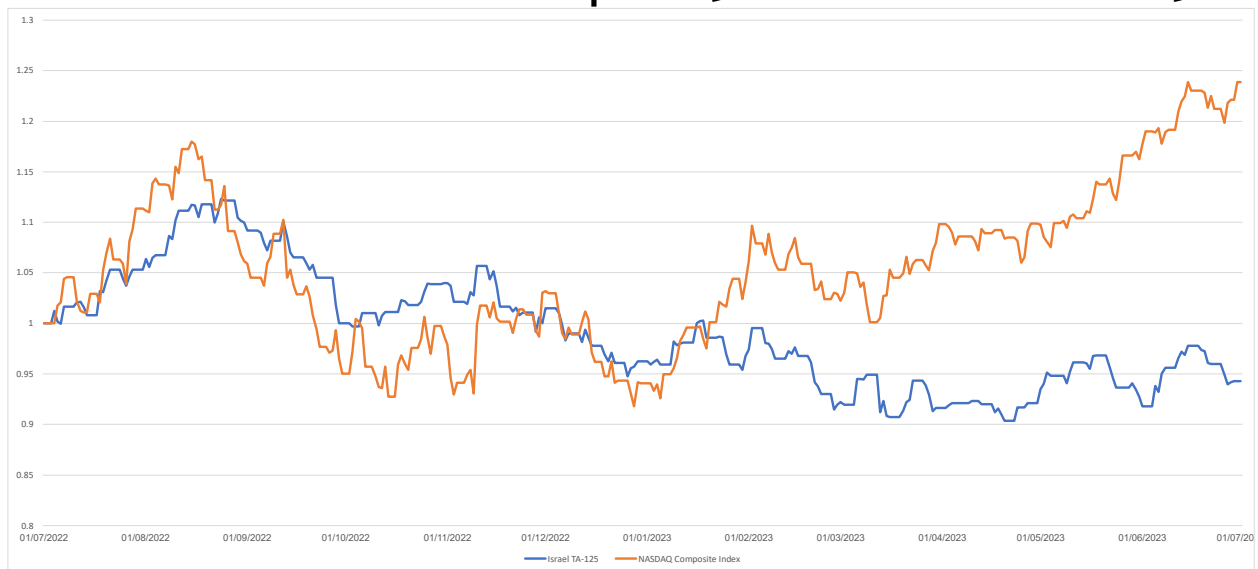
תעשיית ההייטק וה- Startup Nation הפכה לכלי מיתוגי, אסטרטגי בינלאומי מהמעלה הראשונה של ישראל. לצד מצב בטחוני מורכב וסכסוך רב שנים עם שכנינו, ההייטק הפך לאבן שואבת עבור גורמים ממשלתיים ועסקיים מכל העולם, המגיעים לכאן ללמוד את "הנס" שקרה פה ולשתף פעולה עם הטאלנט המופלא שצמח בישראל. פגיעה וצמצום תעשיית ההייטק גוזרת על ישראל בידוד בינלאומי.

על מנת להחזיר את היציבות לשוק, אנו קוראים לממשלת ישראל לעצור את כל תהליכי החקיקה לשינוי מערכת המשפט. כלל השינויים המוצעים פוגעים בעקרונות הפרדת הרשויות ובאיזונים והבלמים ביניהם. החלשת מערכת המשפט וביטול יכולתה לבקר את הרשות המבצעת, פוגעת בעצמאותה, בשלטון החוק ובאמון הציבור, כמו גם באמון המשקיעים בארץ ובעולם.

עמדתנו היא כי יש לגנוז מייד את החוקים שעברו בוועדות ולפעול בהקדם האפשרי לשיקום הנזקים הכלכליים ולהשבת הוודאות המשפטית למשקיעים.

פורום ההייטק הוא ארגון אזרחי המורכב ממובילים ומובילים בתעשייה הפועלים ללא מטרת רווח לקידום נושאי ליבה חיוניים לטובת מדינת ישראל וכלל אזרחיה.

ביצועי בורסה תל אביב אל מול ביצועי הנסדק

אחוז השקעות בישראל מתוך השקעות בארה"ב

